

Островий В.М. В.О. Геринович на захисті інтересів Української Народної Республіки (за матеріалами преси 1919 р.) / В.М. Островий // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: збірник за підсумками звітної наукової конференції викладачів, докторантів і аспірантів. – Вип. 8. У 5-ти томах. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2009. – Т.1. – С. 62-63.

УДК:

В.М. Островий
м. Хмельницький

В.О. Геринович на захисті інтересів Української Народної Республіки (за матеріалами преси 1919 р.)

Анотація. В статті розповідається про активну громадсько-політичну діяльність В.О. Гериновича в складі Української Галицької Армії у зазначений період. Аналізується внесок В.О. Гериновича у боротьбу за соборну і незалежну Україну.

Ключові слова: В.О. Геринович, Українська Галицька Армія, українське військо, „Стрілець”, самостійна Україна, соборність, незалежність, національний світогляд, українська інтелігенція.

На сучасному етапі з'явилося багато публікацій з історії Української Народної Республіки в період революції 1917-1921 рр. Але і досі залишається ряд питань, які потребують подальшого дослідження. Особливу цікавість викликає діяльність українського вченого – географа, історика, педагога, політичного діяча Володимира Олександровича Гериновича в складі Української Галицької Армії. Малодослідженими залишаються і політичні погляди В.О. Гериновича в цей період. Саме преса УГА, в якій друкувалися статті Володимира Олександровича, дає відповідь на поставлені запитання.

На початку 1919 р. В.О. Геринович перебуває на службі в УГА та публікує статті в часопису українського війська „Стрілець”, що видавався прес-квартирою Начальної Команди Галицької Армії, який був центром духовного й культурного життя українського січового стрілецтва. Програмою часопису став знаменитий вислів Івана Франка: „Основною для

виховного процесу в армії мають бути національні, культурні, духовні надбання нашого народу”.

З перших своїх публікацій В.О. Геринович інформує українське військо про важливі питання політичного характеру. У статті „Два фронти” автор зазначає, що українське військо мусить усвідомлювати важливість не тільки боротьби проти загарбницьких планів Польщі та російських більшовиків, але і за демократизацію політичного ладу Української Народної Республіки. Всі політичні програми, на думку В.О. Гериновича, мають ґрунтуватися на основі української держави – Народної Республіки. Лад український зароджений в душі українського народу. А ні Польща, а ні більшовицька Росія не допоможуть в цьому. Необхідно не припиняти боротьбу, доки більшовики заперечують право України на самостійне існування та пропагують гасло „Неділима Росія!” Український лад незалежно від партійного складу майбутнього уряду має ґрунтуватися на республіканських засадах безумовної і незаперечної самостійності України. Українські вояки мають боротися до останнього пострілу проти тих, хто говорить: „Нема українського народу, – нема України” [1, с.1].

Як політик, В.О. Геринович надає важливе значення українському війську. Так, у статті „Українське військо а Українська Народна Республіка” вчений застерігає, що тільки власна українська сильна армія в змозі захистити УНР від зазіхань сусідніх держав та зберегти лад під час розпаду Австро-Угорської, Німецької, Російської імперій. Саме ця мета має надихати українське військо в обороні кордонів України та державного ладу. Українські вояки мають стояти осторонь політики, бути байдужими до політичного уподобання влади при умовах: 1). Повна самостійність Української Республіки і дійсне об’єднання всіх українських земель від Сяну до Дону. 2). Здійснення основних демократичних реформ: а) земельної, б) робітничої, в) адміністраційної. 3). Сильна концентрація всіх сил українського громадянства для оборони і закріплення Української Народної Республіки. Українське військо має усвідомлювати, пише В.О. Геринович,

що доки тримається у нас карність і послух та вогонь пожертвування за Україну, незалежно ситі ми чи ні, озброєні чи маємо лише сокиру, будем боротися до останньої краплини крові, доти будуть з нами рахуватися наші сусіди румуни, угорці, поляки, Антанта і більшовики. В.О. Геринович закликає: „Нема для нас повороту до рідних сіл і хат, наколи весь світ не скаже: є Україна одна, від Сяну по Дін, вільна самостійна” [2, с.1].

Для мобілізації усіх наявних сил у боротьбі за самостійну Україну В.О. Геринович пропонує план організації прифронтної полоси. Зокрема, у публікації „До організації! План організації українських сіл”, сотник Володимир Геринович пропонує кожному селу створити сотню та обрати командира. Ціллю сотні є: 1). Пробудження національної і громадянської свідомості. 2). Збереження ладу і порядку в селі, вирішення проблем та підтримка високого духу серед селян. Збереження шляхів сполучення та комунікацій. Придушення паніки та виловлювання шпигунів, провокаторів які працюють на ворога. 3). Збирання військової амуніції. 4). Повернення утікачів. 5). Збереження народної власності. Пропонувалось трьом або чотирьом громадам створювати курінь, який підпорядковувався курінному комендантові. Щодня комендант отримує накази, часописи з військового і політичного положення українського війська. Сотня знайомиться із ними. Кожний член сотні поширює освіту і підтримує високий дух серед оточення. Воєнний звіт встановлювався на урядовій установі для ознайомлення населення [3, с.2-3]. Подібні питання В.О. Геринович порушував у статтях „Великий рух народньої оборони” [4, с.3], „З організаційного руху Комарянщини” [5, с.2] та ін..

Величезну роль у боротьбі за незалежність УНР та розбудову її демократичних засад В.О. Геринович відводить формуванню українського національного світогляду. У статті „Національний світогляд” автор наголошує на необхідності створення власного національного світогляду, позбавленого негативних впливів Росії, Австро-Угорщини та Польщі, що було би необхідною передумовою забезпечення самостійності України. Для

задоволення духовних потреб нації необхідно створити умови, щоби можна було придбати українську книжку, часопис. Саме українська інтелігенція, на думку В.О. Гериновича, стала перед великим завданням творення держави, яка має стати мостом між Європою і Азією в політичному, економічному і торгівельному значенні. Українська інтелігенція має зважати на майже 80% сільського українського населення, яке політично ще не свідоме та зробити все, щоб світ побачив ідею української державності: „...се не хімера політичних підприємців, а історична конечність!”. Українська інтелігенція має відстоювати інтереси України та зміцнювати її не за посади. Населення України очікує, за словами В.О. Гериновича, спокійну працю та мирний час. Головним завданням інтелігенції є надання українській державності чисто української форми, щоб дух і ідея державного ладу були українські, щоб були наслідком політичного світогляду українських народних мас. Лише така форма державного ладу буде мати надійні основи і зміцнить українців в усіх напрямках. Тому так необхідний національний світогляд на думку В.О. Гериновича [6, с.3].

Вчений відводив особливу роль Україні в статті „Значіння України під нинішню пору” [7, с.2-3]. За переконанням вченого, саме етнографічне, антропогеографічне і геополітичне значення українських земель визначило не тільки появу публікацій в західноєвропейській пресі про Україну, але і поставило її у центр боротьби між великими державами світу. Вигідність економіко-географічного положення України та її природні багатства ускладнюють боротьбу за незалежність, та одночасно потребують більшої відповідальності у зовнішньополітичній орієнтації українських політиків. Українські землі відіграють вирішальне значення у протиборстві за її етнографічні межі між заходом і більшовицьким сходом, а від так, становленні майбутнього Європи.

Зважаючи на зміст звернень та наукових публікацій В.О. Гериновича в українській пресі 1919 р., можна дійти висновку, що політичні погляди вченого були спрямовані на формування української національної свідомості

інтелігенції, широких народних мас. Саме її формування мало стати запорукою майбутньої соборної і незалежної Української Народної Республіки в її етнографічних межах.

Примітки:

1. Геринович В.О. Два фронти // Стрілець. – Стрий. – 1919. – 3 квітня.
2. Геринович В.О. Українське військо а Українська Народна Республіка // Стрілець. – Стрий. – 1919. – 1 квітня.
3. Геринович В.О. До організації! Плян організації українських сіл // Стрілець. – Стрий. – 1919. – 14 травня.
4. Геринович В.О. Великий рух народньої оборони (із організаційного руху) // Стрілець. – Стрий, 1919. – Ч.28. – 7 травня.
5. З організаційного руху Комарянщини // Стрілець. – Стрий. – 1919. – 16 травня.
6. Геринович В.О. Геринович В.О. Національний світогляд // Стрілець. – Стрий. – 1919. – 17 червня.
7. Геринович В.О. Значіння України під нинішню пору // Стрілець. – Стрий. – 1919. – 7 травня.

Summary

The article deals with the active public-political activity of V.O. Gerynovych enlisted in Ukrainian Galician Army during the period mentioned. The installment of V.O. Gerynovych into the fight for cathedral and independent Ukraine is analysed.

Key words: V.O. Gerynovych, Ukrainian Galician Army, Ukrainian Army, “Rifleman”, independent Ukraine, conciliarism, independence, national world outlook, Ukrainian intelligentsia.

